

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	13
WPROWADZENIE	15
ROZDZIAŁ I	23
KANDYDACI DO MAŁŻEŃSTWA W NAUCZANIU KOŚCIOŁA KATO- LICKIEGO	23
1.1. Narzeczeństwo jako forma przygotowania do małżeństwa	23
1.2. Małżeństwo z perspektywy chrześcijańskiej jako konstytutywny wzór przygotowań nupturientów do sakramentu małżeństwa	26
1.2.1. Biblijne źródła dotyczące przygotowania do małżeństwa	27
1.2.2. Małżeństwo i rodzina w nauczaniu ojców Kościoła	34
1.2.3. Małżeństwo drogą do świętości	43
1.3. Wytyczne dotyczące przygotowania kandydatów do małżeństwa we- dług dokumentów Kościoła powszechnego	48
1.3.1. Leon XIII, Encyklika <i>Arcanum divinae sapientiae</i>	49
1.3.2. Pius XI, Encyklika <i>Casti connubii</i>	51
1.3.3. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele <i>Lumen gentium</i>	53
1.3.4. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym <i>Gaudium et spes</i>	55
1.3.5. Paweł VI, Encyklika o zasadach moralnych w przekazywaniu życia ludzkiego <i>Humanae vitae</i>	57
1.3.6. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska <i>Familiaris consortio</i>	57
1.3.7. Jan Paweł II, List do rodzin <i>Gratissimam Sane</i> z okazji Roku Rodziny oraz <i>Katechizm Kościoła katolickiego</i>	62
1.3.8. Benedykt XVI, Encyklika <i>Deus Caritas est</i>	62
1.3.9. Papież Franciszek, Adhortacja apostolska <i>Amoris laetitia</i>	64

1.3.10. Papieska Rada ds. Rodziny, <i>Przygotowanie do sakramentu małżeństwa</i>	66
1.3.11. Wytyczne dotyczące przygotowania kandydatów do małżeństwa według dokumentów Konferencji Episkopatu Polski	69
1.3.11.1. <i>Instrukcja o kanonicznym badaniu narzeczonych przed ślubem</i>	69
1.3.11.2. <i>Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa o przygotowaniu wiernych do sakramentu małżeństwa i duszpasterstwie rodzin (12.02.1969)</i>	71
1.3.11.3. <i>Instrukcja Episkopatu Polski dotycząca przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego oraz wprowadzenia nowego obrzędu sakramentu małżeństwa (11.03.1975)</i>	74
1.3.11.4. <i>Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim (5.09.1986)</i>	78
1.3.11.5. <i>Instrukcja dla księży dotycząca małżeństw konkordatowych (12.11.1998)</i>	80
1.3.11.6. <i>Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin</i>	80
1.3.11.7. Wytyczne pastoralne do Adhortacji apostolskiej <i>Amoris laetitia</i>	83
1.3.12. Dokumenty Synodu Archidiecezji Poznańskiej (2004-2008) odnośnie do formacji nupturientów przygotowujących się do sakramentu małżeństwa	90
1.3.13. Prawne wskazania dotyczące przygotowania do sakramentu małżeństwa	96
1.3.13.1. <i>Kodeks prawa kanoniczego o przygotowaniu do małżeństwa (kan. 1063-1071)</i>	96
1.3.13.2. <i>Protokół rozmów kanoniczno-duszpasterskich z narzeczonymi przed zawarciem małżeństwa</i>	100
1.4. Wnioski	107
ROZDZIAŁ II	111
DOJRZAŁA OSOBOWOŚĆ JAKO ISTOTNY CZYNNIK WARUNKUJĄCY WAŻNOŚĆ I GODZIWOŚĆ SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA	111
2.1. Integracja różnych typów osobowości jako wyznacznik gotowości do zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego	113

2.2. Pojęcie i kryteria dojrzałej osobowości w wybranych koncepcjach psychologicznych	119
2.3. Kształtowanie dojrzałej osobowości we współczesnym społeczeństwie i jej związek z jakością małżeństwa	129
2.4. Kryteria dojrzałej osobowości kandydatów do małżeństwa	138
2.5. Wybrane wymiary osobowości sakramentalnej w kontekście ważności i godziwości sakramentu małżeństwa	144
2.5.1. Dojrzała osobowość a kanoniczne wyrażenie woli	145
2.5.2. Dojrzała tożsamość osobowa jako wyznacznik satysfakcjonującej relacji małżeńskiej	146
2.5.3. Dojrzała religijność i jej znaczenie dla budowania małżeństwa sakramentalnego	150
2.5.4. Dojrzała tożsamość religijna jako weryfikator godziwości sakramentalnego związku	154
2.6. Wnioski	157
ROZDZIAŁ III	159
PROJEKT BADAŃ WŁASNYCH	159
3.1. Problem i hipotezy badawcze	159
3.2. Plan badań i struktura zmiennych	162
3.3. Zastosowane narzędzia badawcze	164
3.3.1. Skala Dojrzałości do Małżeństwa (SKALDOM M. Ryś i współ.) i SKALDOM II (M. Ryś, T. Sztajerwald)	164
3.3.2. Skala Wymiarów Rozwoju Tożsamości (DIDS/PL) w adaptacji A. Brzezińskiej i in.	170
3.3.3. Skala Tożsamości Religijnej (STR) A. Wieradzkiej-Pilarczyk	171
3.4. Procedura i organizacja badań	174
3.5. Próba badawcza	175
3.6. Schemat statystycznej analizy badań	185
ROZDZIAŁ IV	187
ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ	187
4.1. Dojrzałość do małżeństwa: statystyki opisowe	187
4.2. Wymiary dojrzałości do małżeństwa: analiza korelacji	190
4.3. Wymiary dojrzałości do małżeństwa: analiza skupień	191
4.4. Wymiary i statusy tożsamości osobowej	194

4.5. Wymiary i statusy tożsamości religijnej	198
4.5.1. Dojrzałość do małżeństwa a tożsamość religijna: analiza korelacji	202
4.5.2. Tożsamość osobowa a tożsamość religijna: analiza korelacji	203
4.5.3. Dojrzałość do małżeństwa a autodeklaracja zaangażowania religijnego	206
4.5.4. Dojrzałość religijna a spójność autodeklaracji zaangażowania religijnego i postaw wobec życia małżeńskiego	212
ROZDZIAŁ V	217
INTERPRETACJA WYNIKÓW BADAŃ	217
5.1. Weryfikacja hipotez badawczych	217
5.2. Czynniki kształtujące dojrzałość do małżeństwa – wnioski z badań	228
5.2.1. Dojrzała tożsamość osobowa i religijna jako fundament dojrzałej postawy do sakramentu małżeństwa	229
5.2.2. Sakrament małżeństwa – istota i osobiste odniesienie	232
5.2.3. Dojrzałość do małżeństwa zasadza się na fundamencie kompetencji duchowych i psychologicznych	233
5.2.4. Kształtowanie dojrzałej postawy do sakramentu opiera się na zaangażowaniu w życie i praktyki religijne	233
5.3. Pastoralne implikacje uzyskanych wyników w kontekście bezpośredniego przygotowania kandydatów do małżeństwa	235
ZAKOŃCZENIE	251
BIBLIOGRAFIA	259
SPIS TABEL	273
SPIS WYKRESÓW	275
ANEKS 1	277
ANEKS 2	284
ANEKS 3	290
ABSTRACT	292

TABLE OF CONTENTS

LIST OF ABBREVIATIONS	13
INTRODUCTION	15
CHAPTER I	23
CANDIDATES FOR MARRIAGE IN THE TEACHING OF THE CATHOLIC CHURCH	23
1.1. Engagement as a form of preparation for marriage	23
1.2. Marriage from the Christian perspective as a constitutive model of the nupturient' preparation for the sacrament of marriage	26
1.2.1. Bible Teaching for Preparation for Marriage	27
1.2.2. Marriage and the family in the teaching of the Fathers of the Church	34
1.2.3. Marriage as a path to holiness	43
1.3. Guidelines for the preparation of candidates for marriage according to the documents of the Catholic Church	48
1.3.1. Leo XIII, Encyclical <i>Arcanum diviniæ sapientiæ</i>	49
1.3.2. Pius XI, Encyclical <i>Casti connubii</i>	51
1.3.3. Second Vatican Council, Dogmatic Constitution on the Church <i>Lumen gentium</i>	53
1.3.4. Second Vatican Council, Pastoral Constitution on the Church in the Modern World <i>Gaudium et Spes</i>	55
1.3.5. Paul VI, Encyclical on the regulation of birth <i>Humanae vitae</i>	57
1.3.6. John Paul II, Apostolic Exhortation <i>Familiaris Consortio</i>	57
1.3.7. John Paul II, Letter to the <i>Gratissimam Sane</i> families on the Year of the Family and Catechism of the Catholic Church	62
1.3.8. Benedict XVI, Encyclical <i>Deus Caritas Est</i>	62
1.3.9. Pope Francis, Apostolic Exhortation <i>Amoris Laetitia</i>	64

TABLE OF CONTENTS

1.3.10. Pontifical Council for the Family, <i>Preparation for the sacrament of marriage</i>	66
1.3.11. Guidelines for the preparation of candidates for marriage according to the documents of the Polish Bishops' Conference	69
1.3.11.1. <i>Instruction on the canonical examination of brides before marriage</i>	69
1.3.11.2. <i>Instruction for the clergy issued by the Polish Episcopate on the preparation of the faithful for the sacrament of marriage and the pastoral care of families (February 12, 1969)</i>	71
1.3.11.3. <i>Instruction issued by the Polish Episcopate on preparation for marriage and family life and the introduction of the new rite of the sacrament of marriage (March 11, 1975)</i>	74
1.3.11.4. <i>Instruction issued by the Polish Episcopate on preparation for marriage in the Catholic Church (September 5, 1986)</i>	78
1.3.11.5. <i>Instruction for priests concerning concordat marriages (12/11/1998)</i>	80
1.3.11.6. <i>Directory for the Pastoral Care of Families</i>	80
1.3.11.7. <i>Pastoral Guidelines for the Apostolic Exhortation Amoris Laetitia</i>	83
1.3.12. Documents of the Synod of the Archdiocese of Poznan (2004-2008) regarding the formation of spouses preparing for the sacrament of marriage	90
1.3.13. Legal guidelines for preparation for the sacramental marriages .	96
1.3.13.1. <i>Code of Canon Law on Preparation for Marriage (can. 1063-1071)</i>	96
1.3.13.2. <i>Protocol of canonical and pastoral talks with engaged couples before enter marriage</i>	100
1.4. Conclusions	107
CHAPTER II	111
MATURE PERSONALITY AS AN IMPORTANT FACTOR FOR THE VALIDITY AND DIGNITY OF THE SACRAMENT OF MARRIAGE	111
2.1. The level of personal integrity as an indicator of readiness to enter into a sacramental marriage	113

TABLE OF CONTENTS

2.2. The concept and criteria of a mature personality in the selected psychological concepts	119
2.3. Shaping a mature personality in contemporary society and its impact on the quality of marriage	129
2.4. Criteria of a mature personality of candidates for marriage	138
2.5. Selected dimensions of the sacramental personality in the context of the validity and dignity of the sacrament of marriage	144
2.5.1. Mature personality and canonical expression of the will	145
2.5.2. Mature personal identity as a determinant of a satisfactory marital relationship	146
2.5.3. Mature religiosity and its importance for building a sacramental marriage	150
2.5.4. Mature religious identity as a verifier of the fairness of a sacramental relationship	154
2.6. Conclusions	157
CHAPTER III	159
RESEARCH PROJECT	159
3.1. Problem and research hypotheses	159
3.2. Research plan and the structure of variables	162
3.3. Research tools	164
3.3.1. The Marriage Maturity Scale II (SKALDOM II) by M. Ryś, T. Sztajerwald	164
3.3.2. The Scale of Dimensions of Identity Development (DIDS / PL) in adaptation A. Brzezińska et al.	170
3.3.3. The Religious Identity Scale (STR) by A. Wieradzka-Pilarczyk ..	171
3.4. Test procedure and organization	174
3.5. Research sample	175
3.6. Diagram of the statistical analysis of studies	185
CHAPTER IV	187
ANALYSIS OF RESEARCH RESULTS	187
4.1. Marriage Maturity: descriptive statistics	187
4.2. Dimensions of maturity for marriage: a correlation analysis	190
4.3. Dimensions of maturity for marriage: cluster analysis	191

TABLE OF CONTENTS

4.4. Dimensions and statuses of personal identity	194
4.5. Dimensions and statuses of Religious Identity	198
4.5.1. Marriage maturity and religious identity: a correlation analysis ..	202
4.5.2. Personal identity and religious identity: a correlation analysis	203
4.5.3. Marriage maturity and self-declaration of religious commitment	206
4.5.4. Religious maturity and the consistency of self-declaration of religious commitment and attitudes towards married life	212
CHAPTER V	217
INTERPRETATION OF TEST RESULTS	217
5.1. Verification of research hypotheses	217
5.2. Factors affecting marriage maturity – research conclusions	228
5.2.1. Mature personal and religious identity as the foundation of a mature attitude towards the sacrament of marriage	229
5.2.2. The sacrament of marriage – the essence and personal reference	232
5.2.3. Marriage maturity rests on the foundation of spiritual and psychological competences	233
5.2.4. Shaping a mature attitude to the sacrament is based on commitment to religious life and practice	233
5.3. Pastoral implications of the results obtained in the context of practical applications of the research results in preparation of candidates for marriage	235
CONCLUSION	251
BIBLIOGRAPHY	259
LIST OF TABLES	273
LIST OF DIAGRAMS	275
ANNEX 1	277
ANNEX 2	284
ANNEX 3	290
SUMMARY	292